

РОЗВИТОК НАВИЧОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УЧНІВСЬКІЙ МОЛОДІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Інна Гриценюк,

старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри

Інституту професійної освіти НАПН України

кандидат педагогічних наук, доцент

м. Київ, Україна

Створювані в країні ринкові відносини з їх жорсткою конкурентною природою висувають високі вимоги до підприємницьких навичок працівника, здатності до економічної самоорганізації. Це передбачає глибоке осмислення нового досвіду підприємництва у вітчизняній і зарубіжній практиці, подолання стереотипів мислення, освоєння правових основ і етики підприємництва. Розвиток підприємницьких навичок в учнівській молоді закладів професійної (професійно-технічної) освіти ще не інтегровано в структуру і зміст професійної освіти. Найчастіше підприємництво виділяється в самостійну професію і співвідноситься з певною сферою діяльності. Не заперечуючи можливості відокремлення підприємництва в самостійний вид комерційної діяльності, ми виходимо з того, що підприємницькі навички повинні бути притаманні всім категоріям працівників в умовах ринкової економіки. Вони особливо важливі для працівників індивідуальної праці і масового підприємництва, де економічна діяльність не обмежена виробництвом якого-небудь виду продукції, а передбачає необхідність здійснення додаткового комплексу робіт, пов'язаних з маркетингом, рекламою, збутом, обліком, веденням фінансового балансу.

Роль професійної освіти на сучасному етапі розвитку країни – переходу до правової держави і ринкової економіки зростає. Розвиваючому суспільству потрібні освічені, підприємливі, активні і моральні люди, які можуть самостійно і відповідально приймати рішення в ситуації вибору, здатні до співпраці, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, володіють почуттям обов'язку за долю країни, за її соціально-економічне процвітання. Виникає об'єктивна необхідність підготовки педагогів із підприємництва, що відповідають

вимогам сучасного етапу соціально-економічного розвитку суспільства. Необхідно формування цілісної особистості фахівця – педагога із підприємництва, який володіє творчою індивідуальністю, ініціативністю, широко ерудованого, економічно грамотного, відповідального, працелюбного і впевненого в собі; професійно освіченого, який прагне вдосконалювати свою майстерність, патріота своєї Батьківщини.

Для того, щоб майбутній педагог міг виховати активних і соціально відповідальних, підприємливих людей, він сам повинен володіти широким спектром знань, умінь і навичок в галузі підприємництва, а також володіти високими професійними якостями і особистісними, діловими якостями підприємця. Він повинен бути особистістю, важливе значення для якої має її неординарність, новаторство і підприємницька активність, здатність виховати майбутнє покоління знаючим, активним і творчо мислячим.

Поняття «підприємництво» означає ініціативну, здійснювану на свій ризик, під свою майнову та юридичну відповідальність діяльність громадян (фізичних і юридичних осіб), спрямовану на систематичне отримання доходу, прибутку від користування майна, продажу товарів, виконання робіт, надання послуг. Така діяльність іманентна ринковій економіці і не може бути обмежена якоюсь групою професій. Суб'єкти індивідуальної трудової діяльності та малого підприємництва зобов'язані володіти певним обсягом підприємницьких навичок для успішної самоорганізації власної виробничої діяльності. Саме тому вони повинні стати органічною частиною професійної освіти.

Відповідно до законодавства до малого підприємництва відносяться власники, які володіють не менше 75% статутного капіталу фірм (підприємств) з середньою чисельністю найманих працівників не більше 100 чоловік в промисловості, будівництві, на транспорті; не більше 60 осіб - у сільському господарстві і науково-технічній сфері; не більше 50 чоловік в оптовій торгівлі і не більше 30 осіб - в роздрібній торгівлі.

Сектор малого бізнесу є об'єктом державної підтримки та законодавчого захисту приватного бізнесу і малого підприємництва. Стабілізація соціально-

економічного становища, яка сталася за останнє десятиліття робить позитивний вплив на розвиток малого підприємництва. В даний час в Україні діє 760 тисяч малих підприємств, частка працівників у них по відношенню до загальної чисельності зайнятих на підприємствах і в організаціях усіх галузей економіки складає 11,9%. Крім того, на умовах вторинної зайнятості малими підприємствами залучено понад мільйон осіб. Зростаючі масштаби індивідуальної праці і малого бізнесу вимагають масового оволодіння зайнятим населенням підприємницькими навичками.

Процес підприємницької підготовки учнівської молоді передбачає застосування теорій різних підходів до професійної підготовки і глибокий взаємозв'язок формування виробничо-технологічних, економічних і спеціальних знань учнівської молоді.

Відродження підприємництва в країні настало на початку 90-х років при відновленні ринкових відносин. Підтримка підприємництва новою демократичною державою була забезпечена комплексом законодавчих актів, і в поєднанні з радикальною перебудовою економіки на ринкові рейки забезпечили необхідність відродження підприємництва як природної основи господарської діяльності. Це, в свою чергу, зумовило необхідність формування та розвитку підприємницьких навичок у всіх суб'єктів економіки і, перш за все, у зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю і малим підприємництвом.

Основними передумовами розширення підприємницької діяльності є:

- виникнення різних форм власності (державної, акредитаційної, приватної), що веде до їх конкуренції і стимулює підприємницьку ініціативу;
- підготовка кваліфікованих робітників і фахівців, готових до економічної самоорганізації, самозайнятості та підприємницької діяльності в своїй сфері;
- економічна свобода господарської діяльності і правовий захист інтересів виробника (антимонопольна політика, арбітражна практика вирішення спорів тощо);
- включеність системи професійної освіти в процес формування та розвитку підприємницьких навичок у майбутніх кваліфікованих робітників.

Список використаних джерел:

Алексеева, С. В., Базиль, Л. О., Гриценко, І. А., Єршова, Л. М., Закатнов, Д. О., Орлов, В. Ф., & Сохацька, Г. В. (2020). Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика: монографія. Житомир: "Полісся".

Алексеева, С.В., Базиль, Л.О., Байдулін, В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., & Сохацька, Г.М. (2021). Основи економічної грамотності та підприємництва: навчальний посібник. Житомир: Полісся.

Базиль, Л.О., Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Єршова, Л.М., Закатнов, Д.О., Орлов, В.Ф., & Радкевич, О.П. (2019). Основи інноваційного підприємництва: програма навчальної дисципліни для закладів професійної (професійно-технічної освіти). Професійна освіта, 2 (83), 33-35.

Гриценко, І. А., Байдулін, В. Б., & Савченко, М. О. (2021). Від бізнес-ідеї до підприємницького успіху: методичні рекомендації. Житомир: Полісся

Єршова, Л. (2017). Макроекономічні фактори впливу на розвиток професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка, 13, 22-29.

Єршова, Л., (2019). Розвиток підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців із використанням технології самоменеджменту. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка, 19, 92- 100. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.92-100>.